

PRÁVO PROTI DOMÁCI MU NÁSILÍ

I. základní pojmy

© Zdeňka Králíčková, 2011

1

LITERATURA

- MONOGRAFIE
 - Voříšková, J., Spoustová, I.*: Domáci násilí v českém právu z pohledu žen. Z., přeprac. vyd., Praha: Profem, 2008.
 - Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D., Toufarová, M.*: Partnerské násilí. Linde, 2009;
 - Gjuríčková, Š., Kocourková, J., Koutek, J.*: Podoby násilí v rodině. Praha: Vyšehrad, 2000;
 - Špeciánová, Š.*: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: Linde, 2003;
 - Vaničková, E.*: Tělesné tresty dětí (definice - popis - následky). Praha: Grada Publishing, 2004;
- STUDIE
 - Králíčková, Z.*: Občanskoprávní aspekty domácího násilí de lege ferenda. Bulletin advokacie, 2003, č. 8, s. 84 - 89;
 - Králíčková, Z.*: Civilněprávní postih domácího násilí - utopie, nebo efektivní budoucí právní úprava? Právo a rodina, 2004, č. 12, s. 7 - 10;
 - Králíčková, Z.*: Civilněprávní postih domácího násilí - úvahy de lege ferenda (zejména nad sněmovním tiskem č. 828). Acta iuridica olomucensis. Vol. 1, 2005, s. 50 - 53;
 - Králíčková, Z. David, R.*: Rodinné bydlení a domácí násilí. Právní fórum, 2008, s. 429 - 436;
 - Radvanová, S.*: Zdravé rodinné prostředí - jak pro koho. Acta iuridica olomucensis. Vol. 1, 2005, s. 47 - 49;
 - Melicharová, D.*: Dítě jako svědek a oběť domácího násilí. Ibid., s. 62 - 65
- Sborník z konference
Právo proti domácímu násilí (online)
dostupný na www.law.muni.cz

2

KOMENTÁŘOVÁ LITERATURA

- *Eliáš, K. a kol.*: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. Praha: Linde, 2008;
- *Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.*: Občanský zákoník. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2008;
- *Hrušáková, M. a kol.*: Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. 4. vyd., Praha: C. H. Beck, 2009;
- *Drápal, L., Bureš, J.*: Občanský soudní řád. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009;
- *Šámal, P. a kol.*: Trestní zákoník. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009.

3

DOMÁCÍ NÁSILÍ - OBECNÁ DEFINICE

■ SOCIOPATOLOGICKÝ JEV SUI GENERIS

- EMOCIONÁLNÍ POUTO
- MOC
- STRACH
- KONTROLA

X

- patriarchální terorismus
- feministická kriminologie

4

DOMÁCÍ NÁSILÍ - DEFINICE BÍLÉHO KRUHU BEZPEČÍ

- „Domácí násilí je fyzické, psychické anebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti, intenzita násilných incidentů se stupňuje a vede ke ztrátě schopností včas tyto incidenty zastavit a efektivně vyřešit narušený vztah.“

zdroj: <http://www.domacinasilii.cz/cz/redakce/domacinasilii/r69>

5

DOMÁCÍ NÁSILÍ - DEFINICE ZÁKONODÁRCE

- „Domácím násilím se rozumí opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází, nebo hrozí, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, mezi osobami, které jsou či byli spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě. V rámci domácího násilí lze jednoznačně identifikovat osobu násilnou i osobu ohroženou, proti níž takové útoky nebo vyhružky útokem směřují.“

Důvodová zpráva k zákonu č. 135/2006 Sb.
zdroj: www.psp.cz/dokument

6

DOMÁCÍ NÁSILÍ je: (charakteristické znaky)

- blízké vztahy intimního charakteru
- společná propojenost - závislost
- asymetrie ve vztahu - jasné rozdělení rolí
 - „dvě tváře“ násilníka
 - ambivalentnost oběti
- společné bydlení
- opakování a dlouhodobost/eskalace
- neveřejnost

7

DOMÁCÍ NÁSILÍ není:

- střídání rolí nebo rovné role (hádky, rvačky, „italská domácnost“)
- vzájemné opakující se a eskalující napadání (válka Roseových)
- jednorázový incident - i trestný čin (nicméně, může to být start pro domácí násilí)

8

PŘÍČINY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

- Jednotlivé teorie:
 - individuálních faktorů
 - sociálně-psychologických faktorů
 - sociálně-kulturních faktorů
 - feministické
- Multifaktorové teorie:
 - Patriarchální teorie hodnot
 - Životní a sociální okolí jednotlivců
 - Rizika plynoucí z rodinného života jako takového
 - Ontogenetická teorie násilí - individuální charakteristika pachatele a oběti a jejich vzájemné interakce
- Obecně:
 - vztahová nespokojenost, negativní hodnocení partnerova chování, nevyrovnané mocenské rozložení sil, konfliktní životní styl, nízká sebedůvěra

9

DRUHY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

- Fyzické násilí
- Psychické násilí (vydírání, i sebevraždou)
- Sexuální násilí
- Sociální násilí/izolace
- Ekonomické násilí/deprivace
- Kombinace
- Pronásledování - stalking

10

PACHATELÉ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

- Dříve: důraz na psychopatologii pachatelů
 - mýtus: slušní lidé násilí nepáchají
- BKB: násilníci pochází ze všech socioekonomických, etnických, rasových a náboženských skupin, a jejich chování doma se liší od chování na veřejnosti
 - osobnost veřejná x osobnost soukromá, selektivně tyranizující chování, ventilace nahromaděné vnitřní frustrace, existence kontrolních mechanismů
- x
- Genderové teorie: násilníkům v dětství chyběla pozitivně vnímaná postava otce nebo žili v rodině s extrémně patriarchální strukturou

11

OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ - KDOKOLI

- PŘÍMÉ v. NEPŘÍMÉ (svědek)
(CAN: Child Abuse and Neglect)
- Dle chování
- Dle věku
- Dle pohlaví
- Dle vztahu
- Dle životního stylu
- Primární rány
 - snaha násilí přerušit, touha po potrestání v pozadí
- Sekundární viktimizace
 - oznámení, důkazy, souhlas se stíháním, pocit nespravedlnosti a provizoria
- Terciální viktimizace
 - trauma na celý život

12

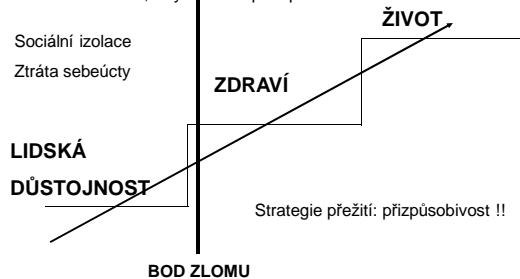
TYPICKÉ SKUPINY OBĚTÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

- ŽENY
- DĚTI - PŘÍMÉ I NEPŘÍMÉ OBĚTI (CAN !)
- MUŽI
- SENIOŘI
- ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÍ

13

ESKALACE DOMÁCÍHO NÁSILÍ

© Petra Vítoušová, Bílý kruh bezpečí pro Justiční akademii 2008

14

CYKLUS PARTNERSKÉHO NÁSILÍ

- Fáze narůstající tenze
- Fáze násilí
- Fáze klidu („libánek“)

EMOCIONÁLNÍ POUTO: LÁSKA v. NENÁVIST
obět' se bojí, ale na násilníkovi jí záleží

15

ŘEŠENÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

NÁSILNÍK

- ODDĚLENÍ OD OBĚTI
- TERAPIE
 - teorie: domácí násilí je chování, které může být odnaučeno (!?)
- HROZBA OFICIÁLNÍCH SANKCÍ
- SANKCE
 - SOUKROMOPRÁVNÍ
 - VEŘEJNOPRÁVNÍ/TRESTNÍ

OBĚŤ

- ODDĚLENÍ OD NÁSILNÍKA
 - VYKÁZÁNÍ/AZYLOVÉ DOMY
- INTERVENČNÍ CENTRA (VIZ DÁLE)
- OCHRANA PŘED SEKUNDÁRNÍ VIKTIMIZACÍ
- STATUSOVÉ OTÁZKY (ROZVOD)
- MAJETKOVÉ ASPEKTY (SJM)
- BYDLENÍ (SPOLEČNÝ NÁJEM)
- SPOLEČNÉ DĚTI (PĚČE, STYK)

16

INTERVENČNÍ CENTRA

zřízena zákonem č. 136/2006 Sb.,
§ 60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

POMOC OSOBÁM OHROŽENÝM NÁSILÍM

- INDIVIDUÁLNÍ PSYCHOLOGICKÁ A SOCIÁLNÍ POMOC
 - AMBULANTNÍ NEBO AZYLOVÉ POVAHY
- INTERVENČNÍ CENTRA
 - KOOŘDINACE
 - KONTAKTOVÁNÍ OHROŽENÝCH OSOB nabídnutím pomoci nejpozději do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu o vykazání intervenčního centru;
 - dotaz
 - zda porozumění informacím od policie a
 - zda byla zajištěna dostatečná ochrana a bezpečí
 - následná poradenská činnost
 - SLUŽBY AMBULANTNÍ CI TERÉNNÍ
 - a) sociálně terapeutické činnosti,
 - b) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí
 - SLUŽBY POBYTOVÉ
 - a) poskytnutí ubytování,
 - b) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy
- OZNAMOVACÍ ČINNOST krajskému úřadu

17

NÁSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

- STOKHOLMSKÝ SYNDROM (přepadení banky - rukojmí)
 - život oběti je v ohrožení
 - obět' je přesvědčena, že ze situace není úniku
 - obět' je izolována
 - obět' pocítuje přechodnou náklonnost k násilníkovi
- POSTRAUMATICKÁ STRESOVÁ PORUCHA
 - mezinárodní klasifikace nemocí
 - opakované prožívání
 - noční můry
 - únikové příznaky
 - stálá citová a tělesná připravenost na útok
 - podrážděnost
 - poruchy spánku
 - změna osobnosti

18